

การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด*

The Way of Life According to the Sufficiency Economy Philosophy of Farmers in Selaphum District, Roi-Et Province

อานนตรี ประสมสุข, สุวิน ทองปั้น¹ และวัชรโรบล โกศลวิทยานันต์²

Anontri Prasomsuk, Suwin Thongpan and Watcharobon Kosonwittayanan

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Northeastern University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: prasomsuk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาการดำเนินชีวิตของเกษตรกรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ 10 รูป ปราชญ์ชาวบ้าน 10 คน เกษตรกร 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี หลักการปฏิบัติ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ทรงวางรากฐานไว้ให้คนไทยได้ยึดเป็นแนวในการดำรงชีวิตเพื่อให้เกิดความอยู่ดีกินดี ซึ่งมีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ พึ่งพาตนเอง พอประมาณ เติบโตอย่างยั่งยืน มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผลเป็นคนดี และรู้รักสามัคคี

2. การดำเนินชีวิตของเกษตรกรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า 1) มีการช่วยเหลือตนเอง มีการประกอบอาชีพสุจริต 2) ด้านเศรษฐกิจมีความเป็นอยู่แบบพอเพียง มีการบริหารค่าใช้จ่ายในครอบครัว

*ได้รับบทความ: 10 กันยายน 2564; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2564; ตอรับตีพิมพ์: 26 ธันวาคม 2564

Received: September 10, 2021; Revised: December 23, 2021; Accepted: December 26, 2021

3) ด้านสังคมมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคีสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนได้อย่างสมดุล

3. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ดังนี้ 1) ความพอประมาณ เป็นการสร้างงานให้มีความพอดีเหมาะสมกับฐานะของตนโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผลในการตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่างๆ ตามหลักวิชาการ หลักศีลธรรมจรรยาอย่างรอบคอบ 3) ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีการเตรียมตัวและปรับตัวอยู่เสมอต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข 2 ประการ คือ 1) เงื่อนไขคุณธรรมด้วยการรู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต 2) เงื่อนไขความรู้ ด้วยการฝึกตนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ และนำความรู้นั้นมาปรับใช้ให้เชื่อมโยงในการวางแผน และในขั้นปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง

คำสำคัญ: การดำเนินชีวิต; ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง; เกษตรกร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the way of life according to the Sufficiency Economy Philosophy; 2) to study The way of life of farmers in Selaphum District, Roi-Et Province; 3) to study the way of life according to the Sufficiency Economy Philosophy of farmers in Selaphum District, Roi Et Province. This study was conducted based on the qualitative research. The research tool was an in-depth interview form. The key informants included 10 monks, 10 village philosophers and 10 farmers. The obtained data were analyzed by inductive descriptive method.

The research results were as follows:

1. Philosophy of Sufficiency Economy includes concepts, theories, principles of practice. That His Majesty King Rama IX has laid a foundation for Thai people to adhere to as a guideline for living in order to achieve well-being which consists of seven elements: self-reliance, moderation, middle path, immunity, rationality, being a good person, and knowing unity.

2. Operations of farmers in Selaphum District Roi-Et Province found that: 1) self-help, healthiness, honest occupation, earning; 2) sufficient economy, enough income to meet expenditures; 3) in social aspect, supporting one another, unity to build the

strength of the family and the community, joining forces that are balanced, stable and sustainable.

3. Living according to the Sufficiency Economy Philosophy of farmers in Selaphum District, Roi-Et Province, it was found that the Sufficiency Economy Philosophy was applied as follows: 1) modesty is the creation of jobs that are suitable for one's own status without encroaching on oneself and others; 2) rationality in decision-making in various matters was conducted according to academic principles, legal principles and ethical principles with careful consideration of the expected consequences of such actions; 3) good self-immune system; always prepared and adapted to the impacts and changes in the economy, society, environment and culture. In addition, two conditions must also be met: 1) responsibility and honesty in using intelligence correctly and appropriately in life; 2) knowledge by training oneself to be knowledgeable about various academic subjects and applying knowledge to be used as a link in planning and in the process of operating with caution.

Keywords: The Way of Life; Sufficiency Economy Philosophy; Farmers

1. บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน ทั้งคุณภาพของคนต่ำ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ ทศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากรไม่น้อยไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวม ยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมแห่งชาติ จึงเน้นที่การเสริมสร้างความเข้มแข็งทาง เศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืนการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การเติบโตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และการบริหารจัดการภาครัฐตามปัจจัยกับการทุจริต ประพฤติ มิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยการบริหารจัดการยังขาดคุณภาพ การให้บริการยังไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอ ไม่มีคุณภาพ การทุจริตในตัวเมือง ราคาค่าบริการสูง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ การพัฒนา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นวัตกรรมล่าช้า การวิจัยไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม อย่างคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบ การดำเนินการ เพื่อการพัฒนาขาดความต่อเนื่อง กฎหมาย ระเบียบต่างๆ ล้าสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงธรรมาภิบาล และการบริหารไม่บรรลุเป้าหมาย ล่าช้า ไม่ได้มาตรฐานสากล การจัดสรรงบประมาณนาน ไม่ทันกับสภาพ ปัญหาและความต้องการของประชาชน ฐานการผลิตทางการเกษตรต่ำ การให้องค์ความรู้เทคโนโลยี

นวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย รายได้เกษตรกรอยู่ระดับต่ำ

การแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ต้องเร่งดำเนินการความยากจนกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือรายได้กลุ่มคนรวยกับกลุ่มคนยากจน แตกต่างกันถึง 34.5 เท่าในปี 2556 สาเหตุมาจากการพัฒนาคนมีความแตกต่างกันระหว่างพื้นที่และเมือง โครงสร้างเศรษฐกิจไม่สมดุล การกระจายโอกาสไม่ทั่วถึง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้ แหล่งทุนการบริหารสังคมมีวงแคบ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) คือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล โดยมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมมีคุณภาพ สร้างโอกาสให้ทุกคนดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ดำรงอยู่ที่เกิดขึ้นนั้น ส่งผลกระทบต่อประชาชนในทุกส่วนของสังคม แม้จะมีความพยายามจากหลายภาคส่วนในสังคม ที่พยายามแก้ไขปัญหาพร้อมกันอยู่ แต่การดำเนินนโยบายและการแก้ปัญหา เป็นการแก้ปัญหามิติทางการเมืองซึ่งพรรคการเมืองแก้ปัญหโดยมีผลประโยชน์ของกลุ่มที่พรรคการเมืองสนับสนุนแอบแฝงอยู่เบื้องหลัง โดยมีประชาชนเป็นฐานเสียงสนับสนุนเพื่อให้ดำรงตนอยู่ในอำนาจ การแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มตน ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับประชาชน นักการเมืองกับข้าราชการ ประชาชนกับข้าราชการ มีลักษณะเป็นเชิงอุปถัมภ์ (Patronize) การมุ่งหวังสร้างเครือข่ายอำนาจทางการเมือง การใช้เงินเป็นเครื่องมือเพื่อก้าวสู่อำนาจทางการเมือง การมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน การสร้างความชอบธรรมให้กับกลุ่มตน ด้วยการกล่าวหาฝ่ายตรงข้าม ทำลายฝ่ายตรงข้ามในทางที่เสียหาย ทำให้เกิดภาพลักษณ์ ด้านการพัฒนาปรากฏว่ายังพัฒนาประเทศชาติยิ่งประสบปัญหา ประชาชนส่วนใหญ่ยิ่งยากจนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับการระบาดของโรคโควิด รัฐบาลประกาศปิดประเทศ ประชาชนต้องอยู่แต่ในที่พักของตนไม่สามารถเดินทางไปประกอบอาชีพได้ จึงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องรอการช่วยเหลือจากภาครัฐเท่านั้น

วิกฤตการณ์ของประเทศที่เผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้วยเกิดผลกระทบมากจากปัญหาด้านการเมือง การยึดอำนาจ การเดินขบวนประท้วง กลุ่มนายทุนที่อิงแอบกับนักการเมืองที่นำความเสียหายให้กับประเทศ วิกฤติหลายประการทำให้สะท้อนถึงปัญหาของประเทศ ทั้งทรัพยากรมีข้อจำกัดถูกนำมาใช้ไม่ถูกทางอีกทั้งการบริหารจัดการที่ไม่ตอบสนองต่อประชาชน การบริหารการจัดการที่ไม่ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเศรษฐกิจ มีอาการทรุดตัว ก่อให้เกิดผลกระทบตามมาทั้งด้านสังคม ศีลธรรม จริยธรรม

ประชาชนชาวไทยจึงได้น้อมนำเอาหลักของเศรษฐกิจพอเพียงนำมาใช้ในการดำรงชีวิตด้วยการพึ่งตนเอง เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อที่จะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุด โดยสามารถจัดการกับ

ชีวิตของตนเองในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อลดการพึ่งตนเองจากภายนอก การพึ่งตนเองของชุมชน หรือการพึ่งตนเองของประเทศชาติก็เช่นกัน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระบรมราโชวาทในพิธีประทานปริญญาบัตรแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์, 2552, หน้า 1) เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 ว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน สร้างพื้นฐานหรือความพอมีพอกินพอใช้ของประเทศ ส่วนใหญ่เห็นเบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น โดยลำดับต่อไป...” ทรงวางเป็นแนวทางดำรงชีวิตของคนไทยทุกระดับ ให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมั่นคง ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์

การพัฒนาตามหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาตามทางสายกลาง มีความไม่ประมาทพึ่งพาตนเอง คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่มีในตัวให้ความรู้พิจารณาดำเนินการอย่างรอบคอบ มีคุณธรรม ประกอบการวางแผนวิเคราะห์พิจารณาเพื่อการตัดสินใจต้องการกระทำที่รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตรมยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2551, หน้า 2) ประเวศ วะสี (2550, หน้า 6) ให้ทัศนะเศรษฐกิจพอเพียงมองว่าเป็นเศรษฐกิจที่มีรูปแบบบนทางสายกลาง หรือเศรษฐกิจของมัชฌิมาปฏิปทาด้วยเหตุ เพราะเชื่อมโยงทุกเรื่องเข้าด้วยกันทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นหลักการอุดมการณ์เป็นปรัชญาที่เกิดจากการเรียนรู้กับเทคนิคของสังคม เป็นเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติตามหลักสัจธรรมความจริง การพึ่งตนเองนั้นเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะช่วยเหลือตนเองให้มากที่สุดหรือสามารถจัดการกับวิถีชีวิตตนเองในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง เพื่อลดการพึ่งพาจากภายนอก

ประเทศไทยประสบปัญหาคุณภาพของคนทั้งทักษะ ทักษะคิดคุณธรรมจริยธรรมคนไม่เคารพสิทธิผู้อื่น ไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวม การบริหารภาครัฐ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ การพัฒนาประเทศจึงต้องให้ประชาชนพึ่งตนเองเป็นหลัก ตามหลักพุทธปรัชญา อีกทั้งนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตขณะที่คนรุ่นใหม่ที่จบปริญญาตรีทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีเงินเดือนสูงพอสมควรทำงานได้ระยะหนึ่ง กลับคิดถึงความเป็นอิสระในการทำงาน บางคนคิดเปรียบเทียบทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมระยะยาวกับทำงานอิสระตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดแล้ว การทำงานในท้องถิ่นหมู่บ้านจะมีอิสระ มีทางที่จะสร้างฐานะได้ อีกทั้งวิถีชีวิตมีความสุข

กลุ่มเกษตรกรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนหนึ่งมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหนุ่มสาวที่ทั้งอาชีพรับราชการ วิสาหกิจ หรือ การทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมว่าบุคคลเหล่านี้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักการทำงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือการมีชีวิตอยู่แบบพอเพียงอย่างมีความสุข ถ้ามีการทำวิจัยจะทำให้ได้รูปแบบ

การดำเนินชีวิตที่มีความสมดุลที่มีความมั่นคง และที่มีความยั่งยืน ซึ่งสามารถนำไปแก้ปัญหของการดำเนินชีวิตในสังคมอีสานและภาคอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะดำรงชีวิตของเกษตรกร ถ้าไม่มีการทำการวิจัยจะทำให้เกษตรกรที่ไม่มีความรู้ความสามารถดำรงชีวิตอยู่ยากในยุคของโลกาภิวัตน์หรือในยุคของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม และปัญหาที่เรากำลังเผชิญอยู่คือ โควิด 19

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้เกษตรกรดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตของเกษตรกรอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเอกสาร ประกอบด้วย 1) เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2535 2) เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา เอกสาร วิชาการ บทความ งานตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยสำหรับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาของการวิจัยออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาการดำเนินชีวิตของเกษตรกรอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอสลภูมิมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี 2) เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตร 3) เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้ โดยการจำแนกผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกดังนี้ 1) พระภิกษุสงฆ์ 10 รูป 2) ปราชญ์ชาวบ้าน 10 คน 3) เกษตรกร 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 30 รูป/คน

4. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2) เสนอร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ

คำแนะนำ 3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เชิงลึกตามข้อเสนอแนะอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และ 4) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ แล้วแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและพิมพ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 30 รูป/คน พร้อมกับแนะนำวิธีการเก็บข้อมูล แล้วทำการนัดหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาตามหลักอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิด ทฤษฎี ว่าด้วยการปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่มีการพึ่งตนเอง การอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสันติสุข การบริหารจัดการเศรษฐกิจแบบพอเพียง มุ่งเน้นการผลิตเพื่อบริโภคการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างพอเพียง ลดการพึ่งพาบุคคลอื่น ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือการสร้างสังคมให้อยู่ดีมีสุขร่วมกัน การอยู่ดีมีสุขคือการมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง มีจิตใจที่ดี มีความรู้ มีอาชีพที่สุจริต ดำรงชีพด้วยความพอเพียง มีชีวิตครอบครัวอบอุ่น อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมที่ดีมีชีวิตเศรษฐกิจสังคมมีความสมดุลมั่นคงยั่งยืน

วิธีการสร้างเป้าหมายชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน ด้วยการออกกกำลังกาย ประกอบอาชีพสุจริต ควบคุมการใช้จ่ายทำบัญชีครัวเรือน ออมทรัพย์ไว้ใช้จ่ายแบ่งเงินรายรับออกเป็นสัดส่วนการใช้ หลักเลี้ยงอบายมุข ฝึกสติสมาธิ ปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีการช่วยเหลือสังคมปฏิบัติตัวให้เข้ากับทุกคนในชุมชนสังคม สร้างความสามัคคีช่วยกันควบคุมดูแลสังคมชุมชนให้เกิดความสงบสุข เกิดความปลอดภัยมั่นคง สร้างแรงใจร่วมกัน เอื้อเฟื้อแบ่งปัน บำรุงสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตให้อารมณ์ดีมีความมั่นคง ประพฤติดี ด้านเศรษฐกิจสร้างรายได้เพิ่มผลผลิตให้เศรษฐกิจก้าวหน้าจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย ด้านสังคมมีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมกำหนดกฎเกณฑ์ทางสังคมปฏิบัติร่วมกันทำให้การดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจสังคมมีความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน

คุณภาพชีวิตที่ดี คือการดำเนินชีวิตที่มีความสุข ซึ่งประกอบด้วยสามส่วนดังนี้ 1) สังคม คืออาศัยอยู่ในสังคมที่มีความยุติธรรม มีความเท่าเทียมกัน และมีความเอื้ออาทรต่อกัน 2) เศรษฐกิจ คือมีรายได้ที่เหมาะสม เพิ่มผลผลิตบริการตอบสนองความจำเป็นทำให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นเป้าหมาย 3) สิ่งแวดล้อม คือมีสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย มีทรัพยากรอย่างยั่งยืน มีคุณภาพที่ดีมีความสมดุลมั่นคงและยั่งยืน

2. การดำเนินของเกษตรกรอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้ (รู้รอบ รอบคอบ ระมัดระวัง) คือการนำความรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิต ความรู้รอบเชิงลึกในการประกอบอาชีพ มีสมรรถนะการปฏิบัติงานอย่างรอบ โดยใช้สติปัญญา พิจารณาอย่างรอบคอบ พิจารณาข้อมูลอย่างถี่ถ้วน พิจารณาด้วยความระมัดระวัง แต่ละขั้นตอนพิจารณาเหตุและผลที่จะเกิดด้วยการป้องกันให้สามารถดำเนินการได้ไม่ให้เกิดความเสียหาย เป็นการร้อยเรียงกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้าน รอบคอบ นำความรู้ต่างๆ มาป้องกัน เพื่อประกอบการวางแผนและระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติตนเอง

วิธีการสร้างความรู้ (รู้รอบ รอบคอบ ระมัดระวัง) ให้เกิดความสมดุล มั่นคงยั่งยืน ด้วยการแสวงหาความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา พัฒนาเทคโนโลยีนำมาประกอบอาชีพ ใช้สติตรวจสอบการทำงาน ใช้สติปัญญาพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างสม่ำเสมอ มีความระมัดระวัง ใช้เหตุผลให้เกิดความสมดุล ให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม (ซื่อสัตย์ สุจริต อุดมคติ) คือการดำเนินชีวิตให้เกิดความสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ความซื่อสัตย์เน้นที่การปฏิบัติตัวของเรามีความจริงใจตั้งมั่น มีซื่อสัตย์ สุจริต คือการประพฤติที่ต้องใช้สติอาชีพสุจริตสันโดษมีความมุนานะ มีความเพียรจิตใจมุ่งมั่นต่อการทำงาน ขยันต่อเนื่อง ใช้ความอดทนต่อการทำงาน เมื่อมีสิ่งของรู้จักเป็นผู้ให้ใช้ความเมตตากรุณาห่วงใยรับฟังปัญหา เมื่อกระทำเป็นปกติจะทำให้เกิดสมดุลทำทุกครั้งที่เป็นประจำ จะเป็นการดำเนินที่มั่นคงทำให้ตลอดไปผู้คนยอมรับ ความยั่งยืน

วิธีการสร้างคุณธรรม (ซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อุดมคติ แบ่งปัน) ที่สมดุล มั่นคง ฝึกความซื่อตรง ต่อหน้าที่ตรวจสอบได้ เห็นประโยชน์ส่วนรวม พูดคำสัญญา สร้างความขยัน ศักยภาพกระตุ้นตัวเองได้งานใหญ่ให้ แล้วรับทำส่วนย่อยให้เสร็จ ร่วมทำงานเป็นคณะ ประพฤติกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้สุจริต ใช้สติ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อุดมคติ และแบ่งปันเพื่อให้การดำเนินชีวิตที่สงบสุข มีการกระทำดีต่อหน้าและลับหลัง ฝึกสงบจิตใจยอมรับความลำบากเพื่อให้เกิดความอดทนยอมรับทุกสิ่งฝึกให้เป็นนิสัย ฝึกเป็นผู้รู้จักให้ เพื่อให้เกิดการแบ่งปัน ฝึกกระทำวิธีการดังกล่าวเป็นประจำเพื่อให้เกิดสมดุล ประสพผลสำเร็จเกิดความมั่นคง จะทำให้เป็นที่ยอมรับและทำตลอดไปจนกลายเป็นความยั่งยืน

3. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการนำหลักการทางสายกลางไปใช้ในการดำเนินชีวิตของตนให้เป็นไปตามศักยภาพของตนเอง เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ มีเหตุผล พิจารณาความมีเหตุและผล พิจารณาว่าจะเกิดจากการกระทำ มีภูมิคุ้มกันเตรียมความพร้อม ที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งการนำความรู้และคุณธรรมมาใช้ทุกขั้นตอนของการดำเนินงานจะทำให้ชีวิตมีความปกติสุขที่สมดุล มั่นคง ยั่งยืน เนื่องจากได้ปฏิบัติตามหลักการประหยัดควบคุมค่าใช้จ่าย จัดทำบัญชีประกอบอาชีพสุจริตถูกต้อง ละเลิกการแก่งแย่งหาความรู้เพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มพูนหาทางให้มี

การพ้นจากทุกข์ทำให้ละเลิกสิ่งชั่วร้าย เพื่อให้เกิดความสุขตามศักยภาพมีชีวิตที่สมดุล เศรษฐกิจของตนเอง ประเทศมั่นคงอยู่ร่วมกันในสังคมที่ช่วยเหลือแบ่งปัน เกิดสังคมที่ยั่งยืนตลอดไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า การดำเนินชีวิตของเกษตรกรชาวอำเภอเสลภูมิ มีการดำเนินชีวิตที่พอเพียงคือ การอยู่แบบพึ่งพาตนเอง มีความอยู่ดีกินดี มีความมั่นคง รู้จักประมาณในการดำเนินชีวิตตามอัตภาพหรือศักยภาพของตนเอง อยู่ในสังคมที่มีความสงบสุข มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณี อาวีวงศ์ (2550) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางชุมชน จังหวัดนนทบุรี พบว่า การพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการดำเนินชีวิตโดยยึดทางสายกลางพออยู่พอกินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไม่จำเป็นต้องดิ้นรนหาเงินหาทองมาใช้ ทั้งที่สิ่งของบางสิ่งไม่จำเป็น ไม่ต้องคิดอยากมีอยากได้ในสิ่งของนอกเหนือจากความสามารถของเรา หากดำเนินชีวิตพอมีก็สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเองการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจ อาทิ การมีข้าวปลาผักผลไม้ในท้องถิ่นเพื่อยังชีพของตน มุ่งเป้าหมายการลดรายจ่ายก่อนยึดหลักพออยู่พอกินในระดับเบื้องต้น และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจเป็นระบบการผลิตแบบใช้เอง กินเอง ความสมดุลธรรมชาติกับสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ทำให้เศรษฐกิจได้สมดุลพอกินพอใช้ไม่ขาดทุนเป็นหนี้สิน มีเวลาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ที่มีความมั่นคง สมบูรณ์พูนสุขพอสมควรอย่างมีสมดุล พออยู่ พอกิน ปรับชีวิตให้เรียบง่ายสอดคล้องกับสภาพรายได้และเศรษฐกิจของตนเอง ลดละความฟุ้งเฟ้อที่เกินจำเป็น มุ่งให้เกิดการประหยัดอดออม ชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ้งเฟ้อ ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยม และบริโภคนิยม จึงไม่มีหนี้สิน หรือเกิดการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาของสังคมที่ร้ายแรง ทำให้ประเทศชาติอ่อนแอ

2. การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้คุณธรรม พบว่า การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้

2.1 การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้รอบ ประกอบด้วยความรู้ ประสบการณ์สามารถนำความเข้าใจเหล่านี้ไปประกอบอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวมีความ เขียวชาญ รอบคอบ ประกอบด้วย การพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดพิจารณาตามเหตุผลมีสติในการตัดสินใจ พิจารณาทุกครั้งที่งานแล้วเสร็จ เพื่อให้งานออกมาดีสมดุล ผลงานเป็นที่ยอมรับนับถือ อีกครั้งดูแลความปลอดภัยทุกขั้นตอนการทำงานต้องระมัดระวังทั้งร่างกายทรัพย์สินป้องกันอุบัติเหตุใช้สติปัญญาอย่างรอบคอบทำให้เกิดความสมดุลที่มั่นคงยั่งยืนยาวนานตลอดทุกครั้งทำงาน

ผลของการวิจัยตามเงื่อนไขความรู้สอดคล้องกับหลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในระดับพอเพียงต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ที่ประกอบด้วยวิชาการที่รู้รอบรอบคอบนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังทุก

ขั้นตอนของการปฏิบัติงานในขั้นปฏิบัติคิดพิจารณาไตร่ตรองให้ถ่วงถ่วงรอบด้านพิจารณาสิ่งต่างๆ ให้แยกย่อยออกเป็นส่วนเล็ก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดเพื่อให้เข้าใจได้แจ่มแจ้งและการพิจารณาแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างไร เพื่อป้องกันปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต วางแนวทางในการป้องกันและสอดคล้องกับกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ กลุ่มป้าชาวบ้านและกลุ่มเกษตรกร

2.2 การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ความซื่อสัตย์คือการประพฤติตรงและจริงใจ รักษาสิ่งจจะวาจาทั้งต่อตนเองและผู้อื่นไม่โกหกหลอกลวงกันคือสุจริตยุติธรรมซื่อตรง สัจจะคนเช่นนี้ได้รับการเชื่อถือ มาช่วยถือ คนสุจริตจะมีความสัตย์จริงไม่คดโกงเชื่อมั่นตนเองพูดจาไพเราะพูดให้กำลังใจผู้อื่นปรารถนาให้พ้นทุกข์คิดสิ่งดีงามผู้ที่ซื่อสัตย์จะมีความเพียรมีมานะรักใคร่พูดในสิ่งที่ทำมุ่งมั่นใจจดจ่อ ผู้มีความอดทนจะมีขันติ หนักแน่นต่อสิ่งที่มากระทบ ไม่แสดงอารมณ์ วางจิตเป็นปกติเสมอ อดทนต่อการดำรงชีวิตสภาพร่างกาย อดทนต่อสภาพจิตใจ กิเลสที่เข้ามายั่วยู่ ผู้ที่มีจิตใจเมตตาจะมีความกรุณา รู้จัก รู้จักแบ่งปันฝึกเป็นผู้ให้รวมทั้งแบ่งปันความรู้ภูมิปัญญา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยกำลังใจหวังให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ผลการวิจัยสอดคล้องกับความรอบรู้เรียนรู้จนเกิดความเข้าใจรอบคอบรู้ชัดเจน สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ป้องกันพัฒนาอย่างถ่วงถ่วงป้องกันด้วยความระมัดระวัง สอดคล้องกับความเห็นของพระภิกษุสงฆ์คล้ายกับความเห็นของปราชญ์ชาวบ้านที่รู้อย่างถ่องแท้ รอบคอบด้วยการพิจารณาตามเหตุผล ระมัดระวัง รอยวิถีชีวิตมนุษย์รอบคอบศึกษาทุกด้านก่อนลงมือทำใช้สติสมาธิด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับองค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดำเนินชีวิตทางสายกลางไปในทางสายกลางที่เหมาะสมสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายของคน สามารถปรับใช้กับประชาชนทุกระดับ ตามเงื่อนไขคุณภาพที่เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชุมชนให้มีความซื่อสัตย์/สัจจะ ขยัน-อิทธิบาท 4 อดทน-ขันติ รู้จักแบ่งปัน-ทาน อีกทั้งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักของการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกนกกาญจน์ ฉวีวงศ์ (2552) ที่ส่งเสริมให้คนมีความซื่อสัตย์สุจริตรู้จักสามัคคี ไม่โลภไม่ปรามิและรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น รวมทั้งสอดคล้องกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพระพุทธศาสนาของปราชญ์ชาวบ้านตำบลขาว อำเภอสว่างุมย์ จังหวัดร้อยเอ็ด แนวคิดวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้พออยู่พอกินพอเพียงพอดี ไม่ทำชั่วทำความดีทำพออยู่ได้ประยุกต์ใช้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต

3. การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความพอใจในสิ่งที่ตนมี คือความพอดี ต้องไม่มากหรือน้อยเกินไป ดำเนินการตามกำลังของตน โดยไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ทั้งการผลิต การบริโภค การประกอบอาชีพ การมีเหตุผล พอเพียง พอดีต่อการกระทำ พิจารณาเหตุที่ต้องทำ คาคะเนผลที่คาดว่าจะได้ประกอบอาชีพ

สุจริต ไม่โลภ มีความสันโดษ แสวงหาความรู้พ้นจากทุกข์ พิจารณาอย่างรอบคอบการมีภูมิคุ้มกัน เป็นการเตรียมตัวให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ไกล ดังนั้น ต้องรู้รอบ ระวัง ระมัดระวัง ดำเนินการตามแผนตามขั้นตอนที่วางไว้ทีละขั้น

ผลการวิจัยสอดคล้องกับกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ การรู้จักประมาณ รู้จักความพอดีในทุกๆ ด้าน พอใจในวิถีชีวิต พิจารณาในเหตุที่เกิด พิจารณาถึงผลจากการกระทำอย่างรอบคอบ ไม่โลภมากและเตรียมการสร้างภูมิคุ้มกัน อ่านอาจเกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ต่างๆ พร้อมรับมือกับผลที่เกิด สอดคล้องกับความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน การพอประมาณไม่มากไม่น้อยจนเกินไปมีความพอดี ไม่ฟุ้งเฟ้อ พิจารณาปัจจัยย่อยากรู้รอบ รอบคอบ ระวัง ระมัดระวัง พิจารณาให้ถ่องแท้สร้างวินัยความพร้อมให้ มีภูมิคุ้มกันต่อการดำรงชีวิต คือปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและพลอยกับเกษตรกรคือการประมาณให้มีความพอดี ตัดสินใจด้วยพิจารณาความพร้อมรับผลที่จะเกิดขึ้น เตรียมพร้อมโดยจัดให้มีภูมิคุ้มกันทุกขณะที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมหรือสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิต

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ตามแนว 1) ยึดหลักประหยัดตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลดละ เลิกความฟุ้งเฟ้อการดำรงชีวิต 2) ประกอบอาชีพที่ถูกต้องสุจริตแม้จะตกทุกข์ได้ยาก 3) เลิกการแก่งแย่ง แข่งขันทางที่ไม่ถูกต้อง 4) หาความรู้เพื่อเพิ่มพูนรายได้ 5) ปฏิบัติตนเป็นคนดีละเลิกอบายมุขสิ่งชั่วร้าย จะทำแต่ความดี

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 รัฐบาลควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดเป็นจัดหลักสูตรสอดแทรกในรายวิชา เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจรากฐาน

1.3 องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงประจำตำบลให้เป็นศูนย์ศึกษาฝึกอบรมพร้อมผู้เกี่ยวข้องเศรษฐกิจพอเพียง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรดำเนินการวิจัยการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลใดตำบลหนึ่งจนเกิดรูปธรรม

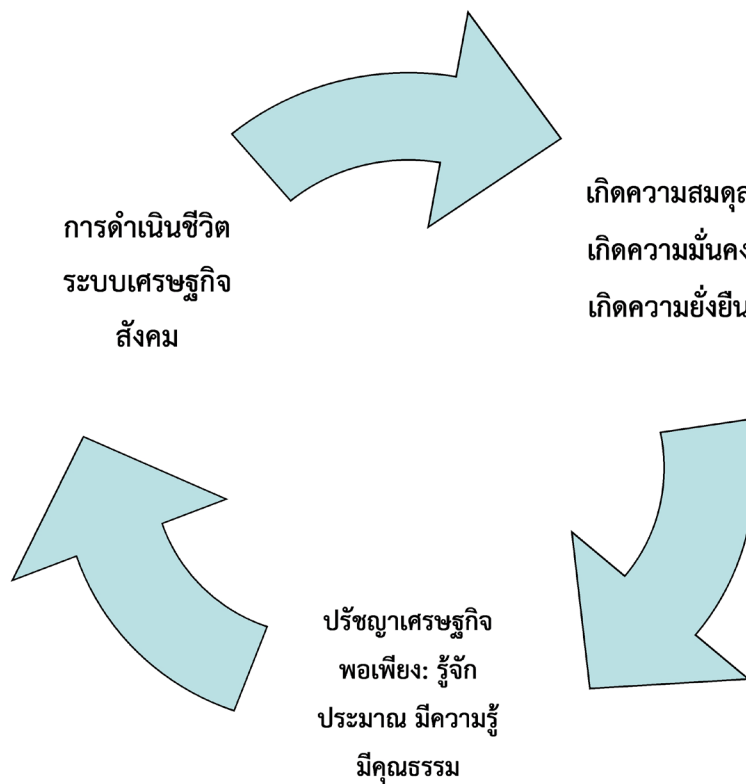
2.2 ควรดำเนินการวิจัยการประกอบอาชีพคนรุ่นใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการวิเคราะห์แนวคิดอุดมคติของคนรุ่นใหม่ต่อเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรดำเนินการวิจัยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปกำหนดหลักสูตรการเรียน การสอนศึกษาเล่าเรียนและการปฏิบัติตามเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาหารูปแบบที่ช่วยให้ประสบผลดี

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การใช้ชีวิตที่รู้จักประมาณ มีความรู้และมี คุณธรรม จะนำไปสู่การดำเนินชีวิต การมีเศรษฐกิจ และการมีสังคมที่มีความสมดุล มั่นคงและยั่งยืน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์. (2552). การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2551). *ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนปี 2541*. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปภาณี อาริวงศ์. (2550). *การพึ่งตนเองของแรงงานในชุมชนบางขุนจันทน์นนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงและปัญหาสังคม: แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้จาก <https://drive.google.com/file/d/1RI9qlEgAB201d2QZ8QowwKkk6nJ50Ou/view>

